

CEDIN
educatieve dienstverlening

programma

- De betrokkenen bij het onderzoek
- Waarom dit onderzoek
- De opzet van het onderzoek
- Diagnostische beelden vanuit het onderzoek
- Criteria voor passende interventies / leerroutes

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

De betrokkenen bij het onderzoek

Leden projectgroep:

RuG   Alexander Minnaert
                              Wied Ruijsenaars

m.m.v.   Anneke Top
                              Ehsan Hamadani

Inspectie   Bauke Milo

CEDIN   Wolter Danhof
                              Piet Bandstra

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

De betrokken scholen

BASISSCHOLEN	SBO SCHOLEN
CBS Gr. v. Prinsterer Dokkum	SBO De Twine Dokkum
CBS De Arke Burgum	SBO Sjalom Drachten
OBS De Fugelflecht Franeker	SBO De Bolder Franeker
De Zwetteschool Sneek	SBO De Klokslag Sneek
Pr. Constantijnschool L'warden	SBO Aquamarijn Leeuwarden
CBS De Arke Lemmer	SBO De Súdwester Sneek
Dorpsschool Wolvega	SBO De Triade Wolvega
OBS De Wester Leeuwarden	SBO De Triiker Leeuwarden
OBS De Buttinga Oosterwolde	SBO De Kampingerhof O'wolve
OBS v. Kleffenschool H'veen	SBO It Oerset Heerenveen
OBS De Meander Drachten	

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

programma

- De betrokkenen bij het onderzoek
- **Waarom dit onderzoek**
- De opzet van het onderzoek
- Diagnostische beelden vanuit het onderzoek
- Criteria voor passende interventies / leerroutes

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Waarom dit onderzoek ?

Vanuit de SBO praktijk

De "oude context"

De uitstroom naar het Praktijkonderwijs werkte met het Remelka programma:

- beperkt hoofdrekenen
- als moeilijke sommen tot 100 (36+28, 64-28) niet lukken; verder met cijferen op papier
- met strakke planning konden ook de hogere Remelka delen worden aangeboden

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Waarom dit onderzoek ?

De "nieuwe context"

- De leerlijn van de Nederlandse Basisschoolmethoden (sinds Tal):
  - *Eerst leren hoofdrekenen (t/m groep 5) met meerdere strategieën*
  - *Daarna (vanaf groep 6) ook op papier met meerdere strategieën*
- Advies uit orthohoek: leg accent op een overzichtelijke basisstrategie
- voorkeur voor Rijgen – zie onderzoek Bauke Milo

6

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Waarom dit onderzoek ?

De "opdracht"

- leerbaarheid voor rijgend leren hoofdrekenen beproeven
- Kenmerken:
  - *Het rijgend leren hoofdrekenen is sterk cumulatief van aard;*
  - *stapeling van geautomatiseerde kennis/vaardigheden – Drempels/Basisoperaties*
  - *leerproces als "metselen van een muurtje"*

7

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Waarom dit onderzoek ?

De "vragen"

- Kunnen alle SBO kinderen –rijgend-leren hoofdrekenen?
- Hoeveel leertijd vraagt dit?
- Hoe groot is de groep die dit niet lukt?
- Wat zijn de kenmerken van die groep ?
- Hoe kunnen tijdig beredeneerde keuzes worden gemaakt voor een compensatie aanpak (bijv. op papier rekenen)?
- Welke criteria kunnen hierbij gelden?

8

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

9

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Drempels in het rekenen tot 100

Uitgangspunten:

- drempels zijn gebaseerd op ervaring
- drempels zijn markante leermomenten
- niet iedereen haalt de drempels
- van belang: beheersing/automatisering
- bereiken van drempels wijst op leerbaarheid
- differentiatie afhankelijk van haalbaarheid:
- 3 sporen:
  - alle drempels: bao-methode (ook in sbo) → (vmbo/lwoo)
  - drempel 3 à 4: bao-methode vereenvoudigd → (lwoo/pro)
  - drempel 1, 2, 3: toegepast rekenen ('redzaam') → (pro/cluster 3)

10

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

programma

- De betrokkenen bij het onderzoek
- Waarom dit onderzoek
- De opzet van het onderzoek
- Diagnostische beelden vanuit het onderzoek
- Criteria voor passende interventies / leerroutes

11

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

passende interventies

- Groepsoverzichten (voorbeeld)
  - SBO
- Vervolg a.d.h.v. groepsoverzicht
  - Analyse scores a.d.h.v. analysekaarten
  - Bepalen van de interventies (doelen, middelen, frequentie, organisatie)
  - Evt. bepalen van rekenroute in bovenbouw SBO

18

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Interventies

E3 (na BAO gr. 3 B) <i>drempel 1</i>	Score onvoldoende	periode Interventies
M4 (na BAO gr. 4 A) <i>drempel 1,2,3a/b(2)</i>	Score onvoldoende	periode Interventies
E4 (na BAO gr. 4 B) <i>drempel 3, 4a/b, 4c/d(2)</i>	Score onvoldoende	periode Interventies
M5 (na BAO gr. 5 A) <i>drempel 3, 4a/b, 4c/d</i>	Score onvoldoende	periode Interventies
E5 (na BAO gr. 5 B) <i>drempel 3, 4a/b, 4c/d</i>	Score onvoldoende	periode Interventies

19

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Leerroutes

Diagnostische Beeld 1	Diagnostische Beeld 2	Diagnostische Beeld 3
Stagnerende automatisering ondanks gerichte interventies l.a.v. - o drempel 1 - o drempel 2 - o drempel 3 (niveau BAO 3/4)	Stagnerende automatisering ondanks gerichte interventies l.a.v. - o drempel 3 - o drempel 4 (niveau BAO 4/5)	Stagnerende automatisering ondanks gerichte interventies l.a.v. - o drempel 4 - o drempel 5 (niveau BAO 5/6)
Route 1	Route 2	Route 3
Keuzes m.b.t. het programma: Dispensatie: Aangepaste doelen BAO 4/5/6; gericht op: - Uitbreiding getalbegrip tot/boven 1000 - Basisbewerkingen consolideren - Schriftelijk rekenen - Rekenmachine - Praktisch rekenen - o Geld - o Klok - o Meten/wegen - Toepassing binnen contexten	Keuzes m.b.t. het programma: Minimumdoel: BAO E6 Aangevuld met: aangepaste doelen BAO 7 Compensatie - Gebruik rekenmachine - Schriftelijk rekenen Dispensatie - Geen hoofdreknen met grote getallen	Keuzes m.b.t. het programma: Minimumdoel: BAO E7 Aangevuld met: aangepaste doelen BAO 8 Evt. compensatie - Gebruik rekenmachine - Schriftelijk rekenen Evt. Dispensatie - Beperkt hoofdreknen met grote getallen

20

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Eerste analyses

- Validiteit van het model
- De diagnostische beelden ?
- Criteria voor interventies ?
- Wanneer kiezen van een route ?
- Relatie met:
  - kindfactoren
  - uitstroomperspectief
  - schoolfactoren

21

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Vervolg:

- Analyses
- Publicaties
- Vervolgonderzoek
  - BAO/SBO M7/M8
    - Een vervolg van het longitudinale onderzoek met de reeds bestaande steekproef.
  - VO brugklas
    - Onderzoek bij leerlingen die instromen in het Voortgezet Onderwijs (van PrO tot VWO).
  - Doel: de samenhang aantonen tussen achterstanden, automatiseringstekorten en niet effectief strategiegebruik.

22

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009

CEDIN
educatieve dienstverlening

Samengevat

- Ons doel:
  - aantonen dat de noodzaak van differentiatie/beredeneerde keuzes reeds gaat spelen op het leerstofniveau van groep 4 en 5
  - een bijdrage leveren aan het voorkomen van onnodige achterstanden door tijdig deze keuzes te kunnen maken.

23

27ste Panama-conferentie 21, 22, 23 januari 2009